

Regeringskansliet
Justitiedepartementet Ju/Å
103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet Datalagring – brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75)
(Justitiedepartementets dnr Ju2017/07896/Å)

Sammanfattande synpunkter

Att uppgifter om elektronisk kommunikation lagras och kan göras tillgängliga för de brottsbekämpande myndigheterna är i dagens samhälle en nödvändighet för att brott ska kunna förebyggas, utredas och beivras. För en effektiv brottsbekämpning är det ytterst angeläget att den svenska lagstiftningen på området är robust och inte kan bli föremål för ifrågasättanden.

Främst EU-domstolens domar i Digital Rights-¹ och Tele2-målet² innebär att den svenska lagstiftningen måste ses över. Det svenska regelverket måste vara proportionerligt och ha en ändamålsenlig balans mellan skyddet för enskildas personliga integritet och behovet av tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen.

I betänkandet lämnas vissa förslag som syftar till att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet. När det gäller den för området centrala frågan om lagrings-skyldighet framstår emellertid de ändringar som föreslås som marginella. Enligt hovrättens bedömning kommer en generell lagring även fortsättningsvis att uppfattas som den svenska lagstiftningens huvudregel. Hovrätten anser att frågan om differentierad lagring liksom även inhämtande av uppgifter om abonnemang måste belysas och övervägas närmare. I det sagda ligger att hovrätten inte delar utredningens utgångspunkt vad gäller vilka slutsatser som följer av EU-domstolens domar i Digital Rights- och Tele2-målet. Om förslagen genomförs utan sådana närmare överväganden och utförliga motiveringar är risken överhängande att den svenska lagstiftningen inte heller fortsättningsvis kan antas uppfylla de krav som följer av unionsrätten och Europakonventionen.

---

¹ EU-domstolens dom i de förenade målen C-293/12 och C-594/12 Digital Rights Ireland Ltd mot Minister for Communications, Marine and Natural Resources m.fl. och Irish Human Rights Commission mot Kärntner Landesregierung m.fl., ECLI:EU:C:2014:238.

² EU-domstolens dom i de förenade målen C-203/15 och C-698/15 Tele2 Sverige AB mot Post- och telestyrelsen och Secretary of State for the Home Department mot Tom Watson m.fl., ECLI:EU:C:2016:970.

Lagringskyldigheten

Utredningens förslag i fråga om lagring av trafik- och lokaliseringssuppgifter kommer i praktiken att uppfattas så att det även fortsättningsvis ska föreligga en i princip generell lagringsskyldighet. Lagringsskyldigheten kommer därmed knappast att kunna anses så pass avgränsad att den svenska lagstiftningen kan bedömas som förenlig med unionsrätten. Den bedömningen måste göras i ljuset av det faktum att de slutsatser som fördes fram i promemorian Datalagring, EU-rätten och svensk rätt (Ds 2014:23) och i betänkandet Datalagring och integritet (SOU 2015:31), efter EU-domstolens dom i Tele2-målet, inte längre står sig. Utredningen bygger sin analys kring frågan om differentierad lagring på en tolkning av EU-domstolens dom i Tele2-målet som inte övertygar. Resonemanget att EU-domstolens uttalanden om differentierad lagring skulle kunna betraktas som ”obiter dictum” på grund av att de inte direkt kan kopplas till domslutet, är EU-rättsligt främmande. Detta gäller särskilt när det som här är fråga om en dom som hade meddelats med anledning av en begäran om förhandsavgörande. I mål om förhandsavgöranden uttalar sig EU-domstolen om tolkningen och tillämpningen av unionsrätten och det ankommer uteslutande på nationell domstol – i förlängningen på den nationella lagstiftaren – att dra de konkreta slutsatserna av vad de vägledande uttalandena ska få för konsekvenser i rättstillämpningen och för den nationella lagstiftningens närmare utformning. Det förekommer alltså inte att EU-domstolen lämnar några sådana precisa instruktioner i sina domslut som utredningen resonerar kring.

Som belyses i de särskilda yttrandena av experterna vid Datainspektionen respektive Post- och telestyrelsen (PTS) måste därför förutsättningarna för en riktad lagring utredas vidare; möjligheterna till en differentierad lagring kan inte avfärdas utan närmare belysning av de konkreta, faktiska förutsättningar som präglar förhållandena i Sverige. Detta också i ljuset av vilken lagringstid som väljs. Om det visar sig att det inte är möjligt att avgränsa lagringen med utgångspunkt i t.ex. personkrets, geografiskt område eller kommunikationsmedel kan, i syfte att uppnå en ändamålsenlig balans, alternativet att förkorta lagringstiden behöva övervägas på nytt.

När det gäller den lagtekniska utformningen avråder hovrätten från att det delegeras till regeringen att meddela närmare föreskrifter om specifik lagringstid. Genom att den maximala lagringstiden anges i lag kan lagstiftningen visserligen tänkas uppfylla kravet på att inskränkningar i enskildas rättigheter ska föreskrivas i lag. I den föreliggande situationen framstår förslaget emellertid som olämpligt. Den ändring som föreslås i 16 d § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) innebär att en *längre* maximal lagringstid generellt skulle bli tillåten i lag. En sådan ändring skulle i praktiken bli svår att försvara i det unionsrättsliga perspektivet.

Abonnemangsuppgifter

Hovrätten delar inte utredningens utgångspunkt att EU-domstolens avgörande i Tele2-målet inte omfattar abonnemangsuppgifter och ansluter sig vad gäller skälen för detta till vad experten vid PTS har anfört i sitt särskilda yttrande. Även med

utgångspunkten att EU-domstolen inte direkt skulle ha tagit ställning till abonnemangsuppgifter står det emellertid klart – vilket även utredningen har konstaterat – att sådana uppgifter, på samma sätt som trafik- och lokaliseringsuppgifter, omfattas av integritetsskyddet enligt Europakonventionen och EU-stadgan. De svenska reglerna om inhämtning av lagrade uppgifter om abonnemang, särskilt ip-adresser och relaterade uppgifter om internetåtkomst, som i dag bl.a. inte uppställer några krav på misstanke om brott av viss svårighetsgrad, behöver därmed utredas ytterligare. Det understryks inte minst av att nationell domstol så sent som i somras har bedömt att PTS:s föreläggande att vid vite lämna ut abonnemangsuppgifter, med tämligen hög grad av sannolikhet, inte kommer att kunna upprätthållas vid en slutlig prövning av 6 kap. 22 § första stycket 2 LEK:s förenlighet med unionsrätten.³

Beslutsbefogenhet enligt den s.k. inhämtningslagen

Hovrätten ställer sig bakom den förstärkning i skyddet för den enskilde som föreslås genom att beslutsbefogenheten avseende inhämtning enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet flyttas från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket till en oberoende myndighet. Hovrätten delar utredningens uppfattning att den lämpligaste lösningen vore att beslutsbefogenheten anförtros en särskilt inrättad nämnd. Även åklagare skulle kunna fylla den funktionen men av huvudsakligen samma skäl som utredningen anför beträffande allmän domstol framstår inte det som en lämplig ordning.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättsrådet Karin Wistrand och hovrättsassessorn Thomas Pettersson, föredragande.

Fredrik Wersäll

Thomas Pettersson

---

³ Förvaltningsrätten i Stockholms beslut om inhibition den 5 maj 2017 i mål nr 6895-16 Bahnhof AB./. Post- och telestyrelsen och Kammarrätten i Stockholms beslut den 9 juni 2017 i mål nr 3256-17 att inte ge prövningstillstånd.